

İnsani Yardım Kuruluşlarının, Verimlilik, Etkinlik ve Lojistik Performans Değerlendirmesi*

Productivity, Efficiency and Logistics Performance Assessment of Humanitarian Relief Organizations*

İbrahim Akben¹ , Orhan Taşdoğan²

ÖZ

İnsani yardım kuruluşlarının gerçekleştirdiği yardım faaliyetlerinin en önemli aşamalarından birisi lojistik faaliyetleridir. Bu faaliyetler, çoğu zaman en kritik rolü üstlenmektedir. Lojistiğin en önemli tanımı olan, doğru zamanda, doğru yerde, doğru miktarda tedarik, insani yardım konusunda önemli bir hal almaktadır. Bu faaliyetler genellikle gıda, sağlık hizmetleri, giyim, eğitim ve psikolojik destek vb. çeşitli insani alanlarda gerçekleştirilmektedir. Bu yüzden, insani yardım kuruluşları insani krizlerin gerçekleştiği bölgeye yardım ulaştırırken lojistik performansları ciddi önem arz etmektedir. Son zamanlarda, ortaya çıkan insani krizlerin etkisi ile bu alanda faaliyet gösteren insani yardım örgütlerinin tepki süreleri, lojistik yeterlilikleri ve performanslarının nasıl ölçüleceği sorusu gündeme gelmeye başlamıştır. Bu çalışmanın temel amacı, insani yardım alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının lojistik performansını değerlendirmektir. Kuruluşların lojistik performansını etkileyen değişkenleri incelemek ve bu değişkenlerin etkilerini belirlemektir. Çalışmanın kapsamı gereği Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı menşeli sivil toplum kuruluşları, araştırmanın ana kümesini oluşturmuştur. Bu kuruluşlar üzerinde bir alan çalışması yapılmış, edinilen veriler ve bilgiler istatistik analiz programında analiz edilerek araştırmanın hipotezleri test edilmiştir. Çalışma sonucunda; verimlilik performansının lojistik performans üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğu; etkinlik performansının lojistik performans üzerinde anlamlı ama negatif bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Performans, Verimlilik Performansı, Etkinlik Performansı, İnsani Yardım Kuruluşları

ABSTRACT

One of the most important stages of aid activities carried out by humanitarian aid organizations is logistics activities. These activities are generally carried out in various humanitarian areas such as food, health services, clothing, education, and psychological support. Therefore, their logistics performance is of great importance when humanitarian organizations deliver aid to a region where humanitarian crises occur. The main aim of this study is to evaluate the logistical performance of non-governmental organizations operating in the field of humanitarian aid to examine the variables that affect the logistic performance of organizations and to determine the effects of these variables. Due to the scope of work of domestic and foreign origin, non-governmental organizations operating in Turkey have been the main focus of research. A field study was conducted on these organizations, the data and information obtained were analyzed in the statistical analysis program, and the hypothesis of the research was tested. At the end of study, it was seen that productivity performance has a meaningful and positive effect on logistic performance. It has been determined that efficiency performance has significant but negative effect on logistic performance.

Keywords: Logistics Performance, Productivity Performance, Efficiency Performance, Humanitarian Aid Organizations

Başvuru/Submitted: 10.09.2020 • **Kabul/Accepted:** 12.11.2020

* Bu çalışma, “Türkiye’de Faaliyet Gösteren İnsani Yardım Kuruluşlarının Lojistik Performans Değerlendirmesi”, isimli yüksekisans tez çalışmasından türetilmiştir ve 3. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi bildiriler kitabında özet olarak yayınlanmıştır.

¹ **Sorumlu yazar/Corresponding author:** İbrahim Akben (Dr. Öğr. Üyesi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Gaziantep, Türkiye. E-mail: ibrahim.akben@hku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3268-0242

² Orhan Taşdoğan, Uzman, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, İzmir, Türkiye. ORCID: 0000-0003-1645-9177

Atf/Citation: Akben, I., & Tasdogan, O. (2021). Productivity, efficiency and logistics performance assessment of humanitarian relief organizations. *Journal of Transportation and Logistics*, 6(1), 1-16. <https://doi.org/10.26650/JTL.2021.910435>

EXTENDED ABSTRACT

One of the most important stages of aid activities carried out by humanitarian aid organizations is logistics activities. These activities often play a key role. Logistics, which is defined as procurement at the right time, in the right place, and in the right amount, becomes important in humanitarian aid. These activities are generally carried out in various humanitarian areas such as food, health services, clothing, education, and psychological support.

Therefore, their logistics performance is of great importance when humanitarian organizations deliver aid to a region where humanitarian crises occur. Recently, with the impact of humanitarian crises, the question of how to measure the response times and logistics competencies and performance of humanitarian organizations operating in this field has come to the fore.

Aim: The main purpose of this study is to evaluate the logistics performance of NGOs working in the field of humanitarian aid. Other objectives are to examine the impact of productivity and efficiency performance of organizations on logistics performance and to determine the effects of these variables.

In order to reach the aim of the study, it was supported with a field study. The research model was created with the data obtained from the field study and the model was tested with the collected data.

This study aims to contribute to the literature by determining the factors that affect the logistics performance of organizations and drawing conclusions containing useful information for organizations.

Method: Due to the scope of work of domestic and foreign origin, non-governmental organizations operating in Turkey have been the target of the research group. A field study was conducted on these organizations, the data and information were analyzed in the SPSS statistical analysis program, and the hypotheses of the research were tested.

The hypotheses established to achieve the purpose of the study are as follows:

“H1: The productivity performance of the organization positively affects its logistics performance,” and

“H2: The organization’s efficiency performance positively affects its logistics performance.” These hypotheses were tested.

Findings: According to the results, productivity performance has a significant and positive effect on logistics performance and efficiency performance has a significant but negative effect on logistics performance.

As a result of the analysis, the first hypothesis of the study (*“H1: The productivity performance of the organization affects the logistics performance positively.”*) was accepted.

According to the established regression model, it was determined that efficiency performance has a negative effect on logistic performance.

Therefore, the second hypothesis of the study (“**H2**: *The efficiency performance of the organization affects the logistics performance positively.*”) was rejected

Result: Good tooling, good equipment, and good timing with bureaucratic permits are essential for good logistics performance. A well-established logistics coordination system ensures that the organization always performs logistics well.

It has been observed that productivity performance and efficiency performance have effects on logistics performance. Finding trained personnel in civil society (the third sector), presents difficulties compared to the private and public sectors. This situation causes the personnel working in humanitarian aid organizations to either work temporarily or work on a project-based contract. Therefore, employees cannot provide stability in the organizations they work with.

Finally, it is important to note that there are several factors necessary for good logistic performance. Even if all of these come together, sometimes additional problems occur and cause the logistics activity to be interrupted or even halted. Good teams, good equipment, and good timing are absolutely necessary for good logistics performance, together with bureaucratic permits. A well-established logistics coordination system ensures that the organization always exhibits good logistics performance.

1. GİRİŞ

İnsani yardım kuruluşlarının gerçekleştirdiği yardım faaliyetlerinin en önemli basamaklarından birisi olan lojistik faaliyetleri zaman zaman en kritik rolü üstlenmektedir. Lojistiğin en önemli tanımı olan, doğru zamanda doğru yerde doğru miktarda tedarik, insani yardım konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu faaliyetler genellikle gıda, sağlık hizmetleri, giyim, eğitim ve çeşitli insani alanlarda (psikolojik destek vb.) olmaktadır. Bu çalışma ile insani yardım kuruluşlarının etkinlik ve verimlik performansının lojistik performans üzerindeki etkileri araştırılmıştır. İnsani yardım lojistiği, ticari lojistikten farklı olarak nerede ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen insani krizler sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Bu durumda insani yardım kuruluşları insani krizin gerçekleştiği bölgeye yardım ulaştırırken bu kuruluşların lojistik performansları ciddi önem arz etmektedir. Bu nokta da sosyal hizmetler dahilinde afet müdahale ve yardım alanında faaliyet gösteren kamu kuruluşlarının yanı sıra, stratejik önemleri giderek artan ve çoğunlukla gönüllülük temelinde çalışmalar yapan ulusal veya uluslararası sivil toplum örgütlerinin desteği kaçınılmazdır (Kaynak ve Erel, 2016: 2). Son zamanlarda ortaya çıkan insani krizlerin etkisi ile bu alanda faaliyet gösteren insani yardım örgütlerinin tepki süreleri, lojistik yeterliliklerinin ve performanslarının nasıl ölçüleceği sorusu gündeme gelmeye başlamıştır. 2011 yılından bu yana Suriye’de yaşanan insani kriz de ise bu yardımların nasıl ve ne şekilde yapıldığını görmemize yardımcı olmuştur. Bu alanda gerçekleştirilen çalışmalara ait bilgilerin merkezi bir sistem ile bir araya getirilmesi, sınırlı bilgi iletişim teknolojileri altyapısı, her insani krizden sonra çabuk değişen dinamik hatta karışık bir ortam, dış faktörler (coğrafik, politik tepkiler vb.) örgüt kültürlerinin farklı olması gibi faktörler, insani kriz yönetim performansının ölçümünde sıkıntılara neden olmaktadır (Kaynak ve Erel, 2016: 2).

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı menşeli insani yardım kuruluşlarının etkinlik performansı, verimlilik performansı ve lojistik performanslarının belirlenmesi, etkinlik performansının ve verimlilik performansının lojistik performansı üzerindeki etkisini araştırmaktır.

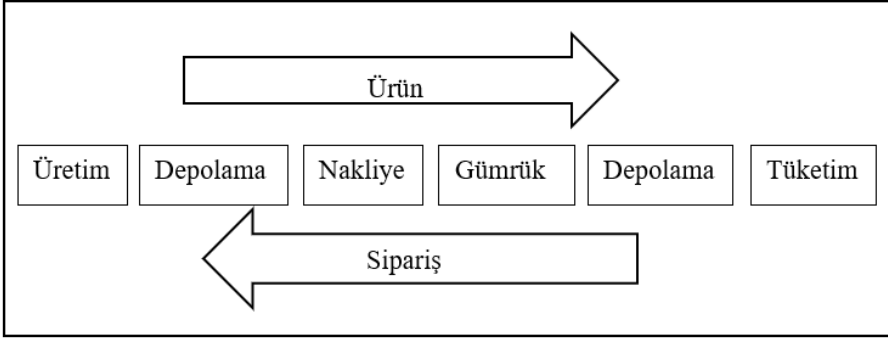
Çalışma, bu amaca ulaşabilmek için bir alan çalışması ile desteklenmiştir. Yapılan alan çalışmasından elde edilen verilerin analiz edilmesiyle araştırmanın modeli test edilmiştir. Bu çalışma ile kuruluşların lojistik performansını etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlenerek, literatüre katkıda bulunmak ve bu kuruluşlar için faydalı bilgiler içeren sonuçlar ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

2. Lojistik ve Lojistik Yönetimi

Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English isimli sözlükte lojistik, logic kelimesinden türemiş olarak bir kelime olarak bahsedilmektedir. Bu sözlükteki açıklamalarda lojistik genel olarak; “ikmal, dağıtım, personel ve malzemenin değiştirilmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Keskin, 2011a: 26).

Tedarik Zinciri Yönetimi Konseyi’ne göre lojistik, “müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürün, hizmet ve bilgi akışının, hammaddenin başlangıç noktasından, ürünün tüketildiği son noktaya kadar olan tedarik zinciri içindeki hareketinin, etkin ve verimli

bir şekilde akış ve depolanmasının sağlanmasını, kontrol altına alınması ve planlaması sürecidir”.

Şekil 1. Lojistik Kavramı

Kaynak: MEGEP, 2011: 6

Lojistiğin temel amacını gerçekleştirmek için operasyonel seviyede bazı gayelerin elde edilmesi gerekmektedir. Bunlar hızlı yanıt, düşük operasyonel maliyet, kalite, izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik olarak sıralanmaktadır (Acar ve Köseoğlu, 2014: 2).

Lojistik yönetimi ise; “Etkili ve müşteri isteklerine uygun ürünlerin tedarikçilerden ya da üretim tesislerinden, depolama ve dağıtım merkezlerine buradan da perakendecilere ve mağazalara hareketindeki her aşamada mevcuttur. Bazı durumlarda tedarikçilerin tedarikçileri, müşterilerin müşterileri de hesaba katılması gerekmektedir”(Acar ve Köseoğlu, 2014: 2). Lojistik yönetiminin ana hedefi işletme planları hedefine paralel olarak belirlenmiş bir üretim veya pazarlama hedefine uygun değer toplam maliyetle ulaşmaktır.

Lojistik yönetimi sadece bir firmayı değil, birbirleriyle iletişim halinde olan birçok firmayı kapsamaktadır. Firmalar arasındaki iletişim bir ürünün var edilmesinden, tüketildiği ana kadar bütün zaman dilimi boyunca devam etmektedir.

Günümüzde, lojistik yönetimi ve tedarik zinciri yönetimi kavramları çoğu zaman birbirine karıştırılabilmektedir (Küçük, 2012: 27-28). Çancı ve Erdal, (2013a: 4)’a göre lojistik yönetiminin amacı; “Bir firmanın varlığını devam ettirebilmesi için, firmanın kendisini kalite, fiyat, zaman ve hizmet gibi hayati pazar değişkenliklerine karşı dayanıklı hale getirmesi gerekmektedir. Lojistik yönetimi, tedarik zinciri dâhilindeki tüm yönetim ve sevk faaliyetlerinin sağlamayı amaçlayan bir süreçtir” şeklinde tanımlanmaktadır.

3. Verimlilik, Etkinlik ve Lojistik Performansları

1.1. Verimlilik Performansı

En bilinen tanımı ile, üretim sürecine dahil olan çeşitli girdilerle bu prosesin sonunda ortaya çıkan ürünler arasındaki ilişkiyi tanımlayan verimlilik, savurganlıktan uzak durarak, kaynakları en iyi biçimde değerlendirerek üretmek anlamına gelmektedir. Fakat, ekonominin dışındaki disiplinlerin de giderek daha çok incelemeye alınması ve ülkelerin gündemlerinin ilk sıralarında yer alır hale gelmesinden dolayı, verimlilik tanımında da değişiklikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Verimlilik çoğu yerde kullanılabilmesi

basitliğinden ve kolay bir ölçüt olması nedeniyle yaygın bir şekilde kullanılan bir performans ölçütüdür (Akdeniz ve Durmaz, 1998: 85).

1.2. Etkinlik Performansı

Etkinlik, kuruluşların düzenledikleri aktivitelerin sonucunda amaçlara ulaşma derecesini belirleyen bir performans boyutudur (Hornngren vd., 2000: 229). Kurumsal etkinlik, kurumsal amaçlara ulaşma ve onları elde etme derecesidir. Bu görüşe göre, bir kuruluş önceden saptadığı amaçlara ne ölçüde ulaşabiliyorsa, o kadar etkindir (Aldemir, 1985: 201-202).

Yüksek performanslı kuruluşlar, doğru işleri doğru şekilde yapan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar ihtiyaç sahiplerinin istedikleri ürün ve hizmetleri daha yüksek kalitede ve daha düşük maliyetle meydana getirirler. Hedef grupların ve çalışanlarının beklentilerini karşılayacak veya aşacak şekilde katma değer yaratırlar. Kuruluş açısından etkinlik, işçilik, hammadde, malzeme ve diğer girdilerin kuruluş içinden saptanan amaçlar doğrultusunda ne denli etkin ya da yeterli kullanıldığını gösteren bir değerlendirme kriteridir. Etkinlik, bir kuruluşun hizmet faktörleri ya da hizmetin kendisi için önceden saptadığı programın gerçekleştirilme derecesini gösterir. Etkinlik derecesi aşağıdaki eşitlik ile belirlenebilir.

Etkinlik = Standart Performans / Gerçekleşen (fili) performans

Örneğin; bir işin standart süresi 2 saat ise, fakat uygulamada bu iş 3 saatte gerçekleşiyorsa;

$$\text{Etkinlik} = 2 / 3 = 0,66 \text{’dir.}$$

Buna göre, işin yeteri kadar etkin olmadığı sonucuna varılabilir. Etkinlik oranının “1” değerinin altında olması, faaliyetin istenildiği gibi gerçekleşmediği anlamına gelmektedir. Oranın “1” den büyük olması ise, standarttan daha büyük bir etkinlik düzeyini gösterir (Elitaş ve Ağca, 2006: 346).

3.3. Lojistik Performans

Lojistik performans, önceden planlanmış, lojistik faaliyetlerinin belirli bir süre sonunda ortaya çıkmış sonuçlarının nitel ve nicel olarak tanımlanmasıdır. Lojistik hizmetler üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Birinci aşama, firmanın lojistik öğelere ve kaynaklara sahip olması ve bu sayede ürünlerin, malzemelerin ve bilginin zamanında teslim edilebilmesi aşamasıdır.

Bu aşamanın ardından işletme performans yeteneğini geliştirmeye başlayabileceği ikinci aşamaya geçmiş olmaktadır. Bu aşama dağıtım süresini ve dağıtım esnekliğini içermektedir. Özellikle müşteri siparişlerinin, pazara uyumlu üretim çıktılarının dönüştürülmesi yeteneğine ve müşterilerin beklentilerine cevap verebilme, değişime ayak uydurabilme esnekliğine sahip olunması amaçlanmaktadır. Lojistik hizmetlerindeki bu iki aşamanın gerçekleştirilmesinin ardından lojistik süreçlerin kalitesinin kalıcı olduğundan emin olunması gerekmektedir. Bu amaçla teslim güvenilirliği, hasar oranı ve fire miktarı gibi bazı performans göstergeleri baz alınarak, malzeme ve bilgi elde etme sürecinin güvenilirliğinin artırılması gerekmektedir (Deepen, 2007). Lojistik performans;

bu üçüncü aşamada karşımıza çıkmaktadır ve lojistik hizmet sağlayan firmaların kendi stratejik planları doğrultusunda belirli bir faaliyet sonunda elde etmiş oldukları çıktıların istenilen duruma ne derece yaklaştığını ifade etmektedir. Lojistik performans bileşenleri; sosyal sorumluluk, güvenilirlik, tam zamanlı teslimat, erişim kolaylığı, kullanıcı tatmini, maliyet etkinliği, az hasar ya da fire miktarı, uygun fiyat, iş güvenliği ve çalışma şartları, esnekliktir.

Bu çıktılar farklı kültürlerde önem düzeyleri değişse de ana hatlarıyla; teslim hızı, maliyet, etkinlik, verimlilik, yenilikçilik, kalite, esneklik, üretkenlik, karlılık olarak özetlenebilmektedir (Liu ve Lyons, 2011: 547-570). Lojistik performans; çok boyutlu olması nedeniyle, birçok tedarikçi, perakendeci, taşıyıcı gibi paydaşları da ilgilendirmekte; maliyetin düşük olması, müşteri memnuniyetinin sağlanması, çevresel sorumluluklar, iş güvenliği, karlılık, esneklik gibi konuları da içermektedir (Deepen, 2007: 1).

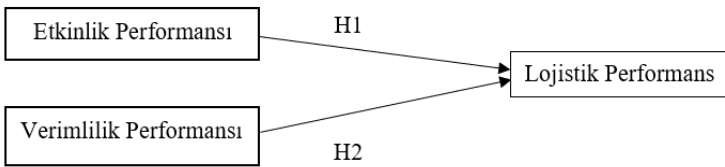
3. METODOLOJİ

Bu bölümde, araştırmanın amacı, kapsamı, ana kütle ve örneklem seçimi, verilerin toplanması ve araştırmanın hipotezleri ve verilerin analizlerine dair bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Ana Kütle ve Örneklem Seçimi

Bu çalışmanın ana kütlelerini Türkiye’de faaliyet gösteren, T.C. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı’na kayıtlı yerli ve yabancı menşeli 144 insani yardım kuruluşu oluşturmaktadır. Bu kuruluşların, hepsine ulaşılmaya çalışılmış ancak 103 kuruluşa ulaşılarak veriler toplanmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Şekil 2. Araştırma Modeli

Şekil 2’de verilen araştırma modelinde, etkinlik performansının ve verimlilik performansının, lojistik performans ile ilişkisi görülmektedir. Ayrıca model üzerinde araştırmanın hipotezleri olan “H1” ve “H2” hipotezleri gösterilmiştir. Söz konusu “H1” ve “H2” hipotezleri şu şekildedir;

H1: Kuruluşun verimlilik performansı, lojistik performansını pozitif yönde etkilemektedir.

H2: Kuruluşun etkinlik performansı, lojistik performansını pozitif yönde etkilemektedir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Geri Dönüş Oranı

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anketin uygulanacağı kuruluşlar T.C. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı’na kayıtlı yerli ve yabancı menşeli insani yardım alanında faaliyet gösteren kuruluşlar arasından

seçilmiştir. Çalışma kapsamında oluşturulan anket formu altı bölümden oluşmaktadır. Ankette; kuruluşların karakteristik özelliklerini, kuruluşların verimlilik performansını, etkinlik performansını ve kuruluşların lojistik performansını ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır.

Ankette kullanılan ve 9 maddeden oluşan verimlilik performansı ölçeği ve 6 maddeden oluşan etkinlik performansı ölçeği Krause, Pagell ve Curkovic (2001) ile Ward vd. (1995) çalışmalarından alınmıştır. Ankette kullanılan ve 15 maddeden oluşan, lojistik performans ölçeği, Liu ve Lyons, (2011)'in çalışmasından alınmıştır. Ölçeklerde yer alan sorular 5'li likert ölçeği şeklinde sorulmuştur. Anket formu, google drive dokümanlar çevrimiçi aracında oluşturularak elektronik ortama aktarılmıştır. Bu işlemten sonra anket uygulanmaya başlanmıştır. Çalışmanın örnekleme olan 144 kuruluşun öncelikle e-posta adreslerine, internet siteleri veya sosyal medya hesapları yardımı ile ulaşılarak lojistik birimlerinin cevaplaması konusunda açıklayıcı bir yazı ile çalışmanın anket linki gönderilmiştir. Çalışma sonucunda 144 kuruluştan 103 kuruluş ankete cevap vermiştir. Başka bir ifade ile bakıldığında % 71,52 oranında bir geri dönüş oranına ulaşılmıştır.

3.4. Araştırmanın Kısıtları ve Güvenilirliği

Bu araştırmanın alan çalışması yapılırken özellikle yabancı menşeli kuruluşlar anket sorularını cevaplama konusunda çekimser kalmışlar, bazı kuruluşlar ise hiçbir soruya cevap vermemişlerdir. Son yıllarda yaşanan Suriye iç çatışma nedeniyle birçok yabancı menşeli kuruluş Türk hükümeti ile yaşadığı problemlerden dolayı kapanmış ya da başka bir ülkeye taşınmıştır. Bu durum da hali hazırda çalışma yapan yabancı menşeli kuruluşların anketi cevaplamasında çekinceler oluşturmuştur. Bu çalışma da elde edilen verilerin doğruluğu, anket çalışmasına katılan kuruluşların lojistik birim sorumlularının verdikleri cevapların doğruluğu ile sınırlıdır.

4.5. Analizler ve Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde yapılan anket çalışmalarının analizleri ve bu analizlere yönelik yorumlar yer almaktadır. Bu çalışma kapsamında 5'li Likert ölçeği kullanılan anket çalışması kullanılmıştır. Katılımcılar sorulara 1'den 5'e kadar olan 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Orta Düzeyde Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum, şeklinde cevaplar vermişlerdir. Elde edilen verilere istatistik paket programı kullanılarak, güvenilirlik analizi, normal dağılım testi, frekans analizi, korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Bu bölümün alt başlıklarında bu analizlere yönelik bulgular verilmiştir.

4.5.1. Araştırmanın Güvenirlilik ve Geçerlilik Analizi Sonuçları

Güvenirlilik değeri bir ölçme aracının tekrarlanan ölçümlerde aynı sonucu verme derecesinin göstergesidir (Ercan ve Kan, 2004: 212). Güvenirlilik kavramı yapılan her ölçüm için gereklidir, çünkü güvenirlilik bir test ya da ankette yer alan soruların birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin ilgilenilen sorunu ne derece yansıttığını ifade eder (Kalaycı, 2010: 403). Güvenirlilik analizinde kullanılan modellerden biri de Alfa modelidir (*Cronbach Alpha Coefficient*) (Kalaycı, 2009: 405). Bu araştırmanın alan

çalışmasında kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin test edilmesinde de *Cronbach's Alfa* katsayısı kullanılmıştır.

Tablo 1. Araştırmada Yer Alan Ölçeklere İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

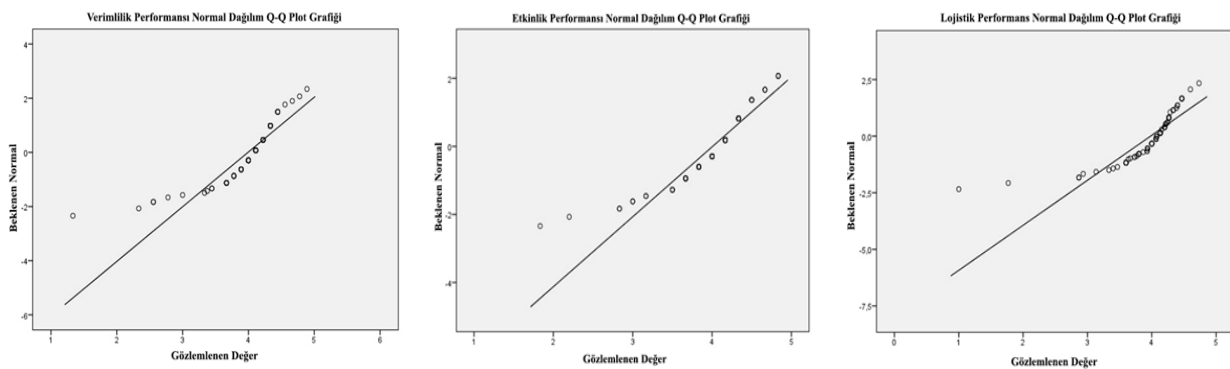
Ölçekler	<i>Cronbach's Alpha</i>	Önerme Sayısı
Verimlilik Performansı	0,822	9
Etkinlik Performansı	0,657	6
Lojistik Performans	0,784	15
Genel	0,885	30

Anket çalışmasında, güvenilirlik analizi yapmaya uygun olan, verimlilik performansı, etkinlik performansı ve lojistik performansı önermeleri için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde bu analiz sonucundan, verimlilik performansı ile ilgili 9 önermenin alfa değeri 0,822, etkinlik performansı ile ilgili 6 önermenin alfa değeri 0,657 ve lojistik performans ile ilgili 15 önermenin alfa değeri 0,784 olarak belirlenmiştir. Ölçeklerin genelinin güvenilirliğine bakıldığında *Cronbach's Alfa* değeri 0,885 olarak belirlenmiştir.

Nunnally (1978) ve Kalaycı'ya (2009)'a göre alfa değeri 0,70 veya üzerinde bir değere sahip ($0,70 \leq \alpha \leq 1$) ise ölçek güvenilir kabul edilmektedir.

1.1.2. Basıklık ve Çarpıklık Analizine İlişkin Bulgular

Verilerin normallik durumunu test etmek için, grafik yöntemine göre toplanmış olan verilerin Q-Q Plot grafiği oluşturulur ve verilerin normal dağılım eğrisi üzerinde bir form oluşturup oluşturmadığı incelenir. Normal dağılım eğrisi üzerinde bir dağılım oluşturan veri setinin normal dağıldığı kabul edilir (Tabachnick vd., 2013). Verimlilik performansı, etkinlik performansı ve lojistik performans için Q-Q Plot grafiği Şekil 3'te verilmiştir. Q-Q Plot grafikleri incelendiğinde, analizde kullanılan verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Verimlilik performansı, etkinlik performansı ve lojistik performans için Q-Q plot grafiği

Çalışmadaki verilerin normal dağılım göstermesi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır (Tabachnick vd., 2013). Basıklık ve Çarpıklık Analizi Sonuçları tabloları incelendiğinde, değişkenlerin ± 3 sınırları içinde yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle verilerin normallik varsayımını sağladıkları söylenebilir.

1.1.3. Kuruluşların Karakteristikleri İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Analizin bu kısmında, kuruluşların sahip oldukları karakteristik özelliklerin istatistik değerlerine yer verilmiştir.

4.5.3.1. Kuruluşların Türüne İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan kuruluşların cevapları incelendiğinde kuruluş türleri %93,2'sinin dernek, %3,9'unun vakıf ve %2,9'unun temsilcilik olduğu belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde kuruluşların çok büyük çoğunluğunun hukuki statüsünün dernek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Kuruluş Türlerine İlişkin Bulgular

<i>Kuruluş Türü</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde(%)</i>
Dernek	96	93,2
Vakıf	4	3,9
Temsilcilik	3	2,9
Toplam	103	100,0

4.5.3.2. Kuruluşların Faaliyet Alanlarına İlişkin Bulgular

Elde edilen veriler kuruluşların faaliyet alanlarına göre Tablo 3 incelendiğinde, kuruluşların faaliyet alanlarının %11,7'sinin eğitim, %1'nin doğal afet, %11,7'sinin sağlık, %14,6'sının gıda tarım, %50,5'nin insani yardım, %1'nin koruma, %1'nin sağlık, eğitim ve gıda, %3,9'unun mülteciler, %2,9'unun kalkınma ve %1'nin göçmenler olduğu görülmektedir. Ayrıca %1'i cevap vermemiştir. Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan kuruluşların yarısının insani yardım alanında faaliyet gösterdiği görülmektedir.

Tablo 3. Kuruluşların Faaliyet Alanlarına İlişkin Bulgular

<i>Kuruluş Faaliyet Alanı</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Eğitim	12	11,7
Doğal Afet	1	1,0
Sağlık	12	11,7
Gıda Tarım	15	14,6
İnsani Yardım	52	50,5
Koruma	1	1,0
Sağlık, Eğitim ve Gıda	1	1,0
Mülteciler	4	3,9
Kalkınma	3	2,9
Göçmenler	1	1,0
Kayıp	1	1,0
Toplam	103	100,0

4.5.3.3. Kuruluşların Bağlı Olduğu Ülkelere İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan kuruluşlar, menşei'leri açısından incelendiklerinde; kuruluşların %58,3'nün Türkiye, %1'inin Danimarka, %1'inin Japonya, %1'inin Polonya, %1'inin Avustralya, %1'inin Katar, %1'inin Libya, %1'inin İtalya, %1'inin İrlanda Cumhuriyeti, %1,9'unun Fransa, %1,9'unun Belçika, %1,9'unun Hollanda, %1,9'unun İsviçre,

%1,9'unun Norveç ve %1,9'unun Çek Cumhuriyeti, %4,9'unun Almanya, %4,9'unun Birleşik Krallık ve son olarak %12,6'sının ABD olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Kuruluşların Bağlı Olduğu Ülkelere İlişkin Bulgular

<i>Menşei Ülke</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde(%)</i>
Türkiye	60	58,3
Belçika	2	1,9
Danimarka	1	1,0
Japonya	1	1,0
Fransa	2	1,9
Polonya	1	1,0
Hollanda	2	1,9
Avustralya	1	1,0
Katar	1	1,0
Libya	1	1,0
ABD	13	12,6
Almanya	5	4,9
İsviçre	2	1,9
İtalya	1	1,0
İrlanda Cumhuriyeti	1	1,0
Birleşik Krallık	5	4,9
Norveç	2	1,9
Çek Cumhuriyeti	2	1,9
Toplam	103	100,0

4.5.3.4. Kuruluşların Üye Oldukları Kuruluşlara İlişkin Bulgular

Tablo 5 incelediğinde, çalışmaya katılan kuruluşların üye oldukları uluslararası kuruluşların %7,8'inin UN, % 1,9'unun Alliance ve Unicef, % 1'inin UNHCR, WHO, FAO ve ECRE Euromed olduğu görülmektedir. %84,5'lik bir kesimin ise herhangi bir kuruluşa üye olmadığı görülmüştür. Tablo 5 genel olarak incelendiğinde 87 kuruluş herhangi bir kuruluşa üye olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Kuruluşların Üye Oldukları Uluslararası Kuruluşların Dağılımı

<i>Üye Olunan Kuruluşlar</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde(%)</i>
UN	8	7,8
Alliance	2	1,9
Unicef	2	1,9
UNHCR	1	1,0
WHO	1	1,0
FAO	1	1,0
ECRE, Euromed	1	1,0
Bir kuruluşa üye olmayanlar	87	84,5
Toplam	103	100,0

1.1.4. Araştırma Modelindeki Değişkenleri Tanımlayıcı Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde analizi yapılan verimlilik performansı, etkinlik performansı ve lojistik performans değişkenlerini tanımlayıcı bulgulara yer verilmiştir.

Ortalama, birçok terimden oluşan bir sayıyı temsil ve ifadeye yeterli olan tek bir rakam olarak ifade denir (Kalaycı, 2009: 51). Aritmetik ortalama bir veri setindeki tüm değerlerin toplamının, o serideki veri sayısına bölünmesiyle bulunur (Kalaycı, 2009: 51). Standart sapma ise gözlemlerin ortalamalardan ne kadar uzaklaştığını gösterir ve varyansın pozitif kareköküne eşittir (Kalaycı, 2009: 53). Bu çalışmada frekans, yüzde, toplam, ortalama ve standart sapma gibi ölçüler yardımıyla analizler gerçekleştirilmiştir. Bu bulgular için 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 1-5 arası olarak kurgulanmış ve her bir ifade grubu için ayrı yargılarla ifade edilmiştir. Genel olarak ölçekte 1: ifadeye katılımın hiç olmadığını, 5: ise ifadeye katılımın en üst düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.5.4.1. Verimlilik Performansının Ölçülmesine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan kuruluşların verimlilik performanslarını ölçmek için katılımcılara 9 önerme yöneltilmiştir. Katılımcıların sorulara 5'li Likert tipi ölçeğe göre cevap vermeleri istenmiştir. Bu bölümdeki ifadeler verilen cevapların ortalamalarının genel ortalaması alındığında 3,96 sonucu çıkmaktadır. Bu sonuç, 5'li Likert tipi ölçeğe göre, katılımcı kuruluşların bu bölümdeki ifadeler katıldıklarını ve verimlilik performanslarının iyi olduğunu göstermektedir.

4.5.4.2. Etkinlik Performansının Ölçülmesine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan kuruluşların etkinlik performanslarını ölçmek için katılımcılara 6 önerme yöneltilmiştir. Katılımcıların sorulara 5'li Likert tipi ölçeğe göre cevap vermeleri istenmiştir. Bu bölümdeki ifadeler verilen cevapların ortalamalarının genel ortalaması alındığında 3,98 sonucu çıkmaktadır ve etkinlik performanslarının iyi olduğunu göstermektedir.

4.5.4.3. Lojistik Performans Ölçümlerine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan kuruluşların lojistik performanslarını ölçmek için katılımcılara 15 önerme yöneltilmiştir. Katılımcıların sorulara 5'li Likert ölçeğine göre cevap vermeleri istenmiştir. Bu bölümdeki ifadeler verilen cevapların ortalamalarının genel ortalaması alındığında 3,97 sonucu çıkmaktadır. Bu sonuç lojistik performanslarının iyi olduklarını göstermektedir.

4.5.5. Araştırmanın Diğer Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada yer alan temel bulgulara ilişkin korelasyon ve regresyon analizlerine ve bu analizlerin sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.5.5.1. Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada yer alan değişkenlerin birbirleri arasında ilişki olup olmadığı ve ilişkinin yönünü araştırmak için kurulan hipotezler doğrultusunda korelasyon analizleri yapılmıştır.

Tablo 6 Lojistik performans ile verimlilik performansı, etkinlik performansı değişkenleri, aralarındaki ilişkiler açısından incelendiğinde; verimlilik performansı ile lojistik performans arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($r=0,720$; $p \leq 0,01$); etkinlik performansı ile lojistik performans arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($r=0,515$; $p \leq 0,01$); etkinlik performansı ile verimlilik performansı arasında ise pozitif yönlü güçlü bir ilişki belirlenmiştir ($r=0,734$; $p \leq 0,01$).

Tablo 6. Lojistik Performans ile Diğer Bileşenler Korelasyon Analiz Sonuçları

	Lojistik Performans	Verimlilik Performansı	Etkinlik Performansı
Lojistik Performans	1		
Verimlilik Performansı	,720** ,000	1	
Etkinlik Performansı	,515** ,000	,734** ,000	1

* $p \leq 0,10$, ** $p \leq 0,05$, *** $p \leq 0,01$

4.5.5.2. Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 7’de yer alan çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde araştırmada yer alan tüm değişkenlerin lojistik performansa olan etkileri görülmektedir. Araştırmada analizin bağımlı değişkenini lojistik performans, bağımsız değişkenlerini ise; kuruluş işbirliği, bilgi paylaşımı, verimlilik performansı, etkinlik performansı ve lojistik strateji oluşturmaktadır. Tablo 7’de yer alan düzeltilmiş R^2 değeri 0,823 olduğu ve tüm değişkenlerin lojistik performans üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür ($F=95,925$; $p \leq 0,01$). Diğer bir ifadeyle verimlilik performansı ve etkinlik performansının, lojistik performansa ait varyansı % 82,3 oranında açıkladığı görülmektedir.

Tablo 7. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	β	T	p	R^2	Düzeltilmiş R^2	F
		-1,298	,000	0,832	0,823	95,925
Verimlilik Performansı	,335*	3,932	,000			
Etkinlik Performansı	-,206***	-3,115	,000			

Bağımlı değişken: Lojistik Performans,
* $p \leq 0,10$, ** $p \leq 0,05$, *** $p \leq 0,01$

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın odak noktasını, Türkiye’de faaliyet gösteren insani yardım kuruluşların lojistik performans değerlendirmesi oluşturmaktadır. Çalışmanın teorik kısmını takip eden alan çalışması kısmında Türkiye’de faaliyet gösteren insani yardım kuruluşlarının lojistik performansını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Çalışmada yer alan değişkenler arasında oluşturulan hipotezler SPSS istatistik paket programı aracılığı ile Frekans, Güvenirlilik, Basıklık ve Çarpıklık, Regresyon ve Korelasyon analizleri yapılarak araştırılmıştır. Yapılan frekans analizinde kuruluşların karakteristik özellikleri ile ilgili sorulara verilen cevapların istatistiki verileri incelenmiştir.

verimlilik performansı, etkinlik performansı ve lojistik performans değişkenleri için uygulanan 5’li Likert ölçeğine verilen cevaplar incelenip tablollaştırılmıştır.

Bu çalışmada yer alan sorulara uygulanan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre alan çalışması, yüksek güvenilirlik seviyesindedir. Çalışmada yer alan değişkenlerden etkinlik performansı ve lojistik performans güvenilir ölçek seviyesinde olup, diğer değişken olan verimlilik performansı yüksek güvenilirlik seviyesindedir.

Lojistik performans alanında yapılan çalışmalarda güvenilirlik analizinin aksine geçerlilik analizi pek yapılmamıştır. Bu çalışmada kullanılan ölçekler daha önceki çalışmalarda uygulanıp olumlu sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Bu neden bu araştırmada geçerlilik analizi yapılmamıştır. Kurulan regresyon modeline göre kuruluş işbirliğinin lojistik performans üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Kurulan regresyon modeline göre verimlilik performansını lojistik performans üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu durumda araştırmanın ilk hipotezi olan “**H1: Kuruluşun verimlilik performansı, lojistik performansını pozitif yönde etkilemektedir.**” **kabul** edilmiştir.

Kurulan regresyon modeline göre etkinlik performansını lojistik performans üzerinde negatif yönde etkili olduğu görülmektedir. Bu durumda araştırmanın ikinci hipotezi olan “**H2: Kuruluşun etkinlik performansı, lojistik performansını pozitif yönde etkilemektedir.**” **red** edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Araştırmada Yer Alan Hipotezlerin Kabul / Ret Durumu

Hipotezler	Kabul / Red Durumu
H1: Kuruluşun verimlilik performansı, lojistik performansını pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
H2: Kuruluşun etkinlik performansı, lojistik performansını pozitif yönde etkilemektedir.	Red

4.3. Sonuç ve Tartışma

Son yıllarda meydana gelen, deprem, sel, orman yangını, salgın hastalıklar ve mülteci teknelerinin batması gibi insani krizler incelendiğinde, insani yardım kuruluşları aniden oluşan krizlere hızlı ve kaliteli lojistik destek sağlamak istedikleri görülmektedir. İstenilen hızda, kalitede ve etkinlikte lojistik destek sağlayabilmek için kuruluşların dikkat etmesi gereken unsurları bu çalışmada incelenmiş ve yapılan anket çalışması ile bu unsurların lojistik performansı ne derece etkilediği incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda verimlilik performansı ve etkinlik performansının lojistik performans üzerinde etkiye sahip olduğu görülmüştür. Üçüncü sektör olarak adlandırılan sivil toplum alanında yetişmiş kalifiye personel bulmak, özel sektör ve kamu sektörlerine göre oldukça zorluk göstermektedir. Bu durum da insani yardım kuruluşlarında çalışan personelin ya geçici olarak çalışmasını ya da proje bazlı sözleşmeli olarak çalışmasına neden olmaktadır. Bu yüzden çalışanlar, çalıştıkları kuruluşlarda istikrar gösterememektedirler.

Ancak özellikle yurtdışı kaynaklı olan kuruluşların çalışanlarına uyguladıkları iyi ücret politikaları ve sundukları iyi çalışma şartları düşünüldüğünde buralarda çalışmak daha cazip hale gelmektedir.

İyi bir lojistik performans için birden fazla etken bulunmaktadır. Bu etkenlerin hepsi bir araya gelse bile kimi zaman yaşanan problemler bütün etkenleri yok sayıp lojistik faaliyetin aksamasına hatta durmasına neden olmaktadır. İyi bir lojistik performans için bürokratik izinlerle beraber iyi takım, iyi ekipman ve iyi zamanlama gibi olguların gerekliliği kesindir. İyi kurgulanmış bir lojistik koordinasyon sistemi kuruluşun her zaman iyi lojistik performans sergilemesini sağlar.

Ülkemizde de hem kamuya hem de özel sektöre bağlı kuruluşlar sahip oldukları organizasyonel yetenekler ve maddi imkanlar sayesinde son derece etkin çalışmaktadırlar.

Gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalarda, insani yardım kuruluşlarının kendi tedarikçileri ile olan entegrasyonları da araştırılmaya dahil edilebilir. Çünkü tedarikçi entegrasyonu da kurumların performansları üzerinde önemli etkilere sahiptirler (Yıldız ve Çetindaş, 2020).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A. M. (2014). *Lojistik Yaklaşımıyla Tedarik Zinciri Yönetimi. Lojistiğe Giriş*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akdeniz, A. ve Durmaz, F. (1998). *Verimliliğin Genel Performans Üzerindeki Yansımalarının Uygulanması*. Dokuz Eylül Üniversitesi. İİBF Dergisi, C:XIII. No:2. s.85.
- Aldemir M.C. (1985). *Örgütler ve Yönetimi, Makro Bir Yaklaşım*. İzmir: Bilgehan Basımevi
- Çancı, M. ve Erdal, M. (2013a). *Lojistik Yönetimi: Genişletilmiş 4. Baskı*. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. İstanbul, Türkiye, s.4.
- Deepen, J. (2007). *Logistics Outsourcing Relationships; Measurement, Antecedents and Effects of Logistics Outsourcing Performance*. Physica-Verlag, Springer Science, Contributions to Management Science, s.1.
- Elitaş C., ve Ağca V. (2006). *Firmalarda Çok Boyutlu Performansı Değerlendirme Yaklaşımları: Kavramsal Bir Çerçeve*. Sosyal Bilimler Dergisi. s.343-370
- Ercan, İ., Kan, İ. (2004). *Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlik*. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, s.212.
- Horngren T.C., Foster G. ve Datar M.S. (2000). *Cost Accounting A Managerial Emphasis Tenth Edition*. London: Prentice Hall International Inc, s.229.
- Krause, D., Pagell, M. ve Curkovic, S. (2001). "Toward a Measure of Competitive Priorities for Purchasing", *Journal of Operations Management*, 19, 497-512.
- Kalaycı, Ş., (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım. s.51-405.

- Kaynak, R. ve Erel, M. (2016). *Türkiye 'de Faaliyet Gösteren İnsani Yardım Örgütlerinin Kurumsal Yetenek, Afet Odaklılık ve Afet Yönetim Performansı Üzerine Bir Araştırma*. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 7 (15), 1-19. DOI: 10.21076/Vizyoner.252103
- Keskin, M.K., (2011a). *Lojistik Tedarik Zinciri Yönetimi: Geçmiş, Değişimi, Bugünü, Geleceği: Güncellenmiş 4. Basım*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçük, O. (2012). *Lojistik İlkeleri ve Yönetimi: 2. Baskı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Lojistik, Council of Supply Chain Management Professionals, (CSCMP)
- Liu, C. ve Lyons, A. (2011). *An Analysis of Third-Party Logistics Performance And Service Provision*. Transportation Research Part E 47: 547–570
- MEGEP (Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi), Mesleki Gelişim, İş Güvenliği Ve İşçi Sağlığı, (2014). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: MA: Pearson.
- Ward, P.T., Duray, R., Leong, G.K. ve Sum, C.C., (1995). “Business environment, operations strategy, and performance: an empirical study Singapore manufacturers”, *Journal of Operations Management*, 99-115.
- Yıldız, B., ve Çetindaş, A.. (2020). *Tedarikçilerle Süreç Entegrasyonunun Firma Performansı Üzerindeki Etkisinde Ürün Performansının Aracı Rolü*, *Journal of Transportation and Logistics*, 5 (1), 13-28.